ДӘВЕРЛӘРНЕ АЧАР АЧКЫЧЫМ БАР – РӘХМӘТ ЯУСЫН ТУГАН ТЕЛЕМӘ!

ГИМНАЗИЯ СУЛЫШЫ

“Бакый Зиятдинов исемендәге Карадуган гимназиясе”
май, 2023 нче ел, 5 нче сан

Газетабызның тәүге саны
Төкле аягың белән!
Мәктәбебез тормышына
Өстәп тор син ямь!

Газетабызның әлеге саны язучы, бөек драматург Туфан ага Миңнуллинның якты истәлегенә багышлана.

Әлеге санда:

Гимназиябез яңалыклары
Туфан-киңкырлы әдип
Туфан сүзе сагындыра
Укучылар сүзе
Туфан ага турында истәлекләр
Хатирәләрне яңартып...
Туфанлы мизгелләр
Елмаеп, көлеп алыйк!

«Күренекле драматург, дәүләт һәм җәмәгать эшлеклесе Туфан Габдулла улы Миңнуллин – эш-гамәлләре белән халык хәтерендә истә калырга лаек булган көчле шәхесләрнең берсе. Замана җилләре ничек исүгә карамастан, туган халкының кайгы-хәсрәтен, шатлык-куанычларын үзенеке дип кабул итүче, шуны җырлаучы Туфан ага безнең аксакалыбыз, олуг остазыбыз иде…

…Олуг язучының исеме, аның зирәк сүзе безне бүген дә озатып бара. Бу һәрвакыт шулай булыр, дип ышанам».

Рөстәм Миңнеханов

«Мин иң элек аны халкыбызның иң булган, иң лаеклы улларының берсе, дип саныйм. Уйлавымча, аны Ходай бу дөньяга татар халкының яклаучысы, аның телен, моңын, җанын саклаучы итеп яраткан. Халык күңеленең гел чыңлап торган сизгер бер кылы, дип әйтер идем хәтта. Аңа Туфан исеме дә очраклы бирелмәгән, дигән фикер белән килешәм. Зур шәхес. Көчле шәхес».

Минтимер Шәймиев:

Гимназиябез яңалыклары

“Аның һәрбер әсәре – үзе бер шигърият. Ул – цензура балтасының хәтәр чорында да хикмәтле фикерләр әйтә алган кыю әдип. Театрны үстерүгә Туфан галәми өлеш кертте. Ничә дистә еллар буена ул халкыбызны елатты да, уйлатты да, юатты да, уятты да.”- дип яза Марсель Галиев. Әйе, дөрестән дә, хак сүзләр. XX гасырның 60 нчы елларыннан соңгы һәм бүгенге татар сәхнә әдәбиятын язучы-драматург Туфан Миңнуллин иҗатыннан башка күз алдына да китереп булмый. Менә 50 ел инде ул татар сәнгатендә яхшылык һәм явызлык, мәхәббәт һәм нәфрәт, бөеклек һәм түбәнлек, яшәү һәм үлем турында бәхәс алып бара. Аның пьесаларын, хикәяләрен, публицистик әсәрләрен, гомумән алганда, иҗатын халкыбыз бик ярата.

Гимназиябез укучылары да аның әсәрләрен яратып укыйлар, спектакльләрен кызыксынып карыйлар. Туфан ага Миңнуллинның тууына 85 еллыгы уңаеннан иҗатын зурлап, хөрмәт итеп гимназиябездә төрле чаралар узды.

11нче сыйныф укучылары драматургның “Гөргөри кияүләре”н сәхнәләштерде. Һәрбер укучы үз ролен бик яхшы, оста итеп башкарды. Әлеге спектакльдән туган якты матур кичерешләр гимназиябез укучылары күңелендә бик озак сакланыр әле.

“Туфан Миңнуллин – татар әдәбиятының якты кояшы” дип исемләнгән китаплар күргәзмәсен укучылар бик кызыксынып карады. Туфан ага үзе, әсәрләре – үлемсез. Ул безне әсәрләре аша якты юлга өнди, яхшылыкка, дөньяның тәмен белеп яшәргә өйрәтә.

Яңалыкларны 9нчы сыйныф укучысы- Галиәхмәтова Регина әзерләде

Туфан – киңкырлы әдип

Газетабызның әлеге битендә драматургның эшчәнлеге белән таныштыруны максат итеп куйдык. Күпләр аны драма язучы итеп кенә белә. Ә чынлыкта исә, ул- иҗатын бар өлкәдә дә сынап караган әдип, Минзәлә драма театры, Г.Камал исемендәге Татар дәүләт академия театрында артист, Муса Җәлил һәм Тукай премиясе лауреаты, Россиянең атказанган эшлеклесе, Татарстанның дәүләт советы депутаты.

Пьесалары:

Диләфрүзгә дүрт кияү» , «Ир - егетләр», «Канкай угылы Бәхтияр», «Әлдермештән Әлмәндәр», «Дуслар җыелган җирдә», «Адәм баласына ял кирәк», «Моңлы бер җыр», «Монда тудык, монда үстек», «Әниләр һәм бәбиләр» «Ай булмаса, йолдыз бар», «Яшьлегем — җүләрлегем», «Бәйләнчек», «Үзебез сайлаган язмыш», «Уйланыр чак», «Китәр юлың еракмы?», «Ак тәүбә, кара тәүбә», «Кырларым-тугайларым», «Хушыгыз», «Миләүшәнең туган көне» һ.б.

Туфан Миңнуллинга бирелгән премияләр:

1974 елда «Нигез ташлары» комедиясе һәм «Үзебез сайлаган язмыш» драматик хикәясе өчен Татарстан комсомолының Муса Җәлил исемендәге Дәүләт премиясе;
1979 елда «Ай булмаса, йолдыз бар» әсәре буенча Әлмәт драма театрында куелган спектакль өчен Татарстан АССРның Габдулла Тукай исемендәге Дәүләт премиясе;
1979 елда Татар дәүләт академия театры сәхнәсендә куелган «Әлдермештән Әлмәндәр» спектакле өчен РСФСРның К. Станиславский исемендәге Дәүләт премиясе;
Татар театр сәнгатен үстерүдәге хезмәтләре өчен аңа Татарстан АССРның (1978) һәм РСФСРның (1984) атказанган сәнгать эшлеклесе дигән мактаулы исем;
1984 елда «Почет Билгесе» ордены белән бүләкләнде.

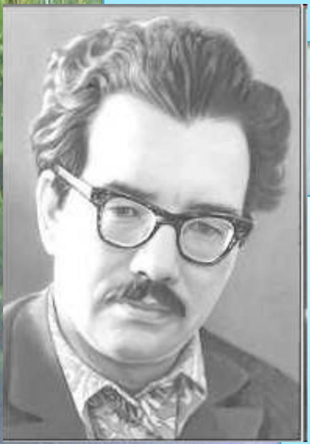

Т.Миңнуллин — пьесалары илебез сәхнәләрендә иң күп уйнала торган татар драматургларыннан берсе. Аның сәхнә әсәрләре Татарстан, Башкортстан, Үзбәкстан, Мари Иле, Калмык, Мурманск, Новокузнецк, Әстерхан, Горький, Мичурин һәм башка шәһәрләрнең рус драма театрлары сәхнәләрендә куелды.

Хезмәтләре:

Мәгълүматларны 6нчы сыйныф укучысы-Сабитов Айнур туплады

Туфан сүзе сагындыра...

Туфан абыйны бик күпләр сагына… Аның үзен, аның туры, акыллы сүзен...

Туфан абый сүзенә мөрәҗәгать итмәгән кеше дә юктыр. Кулымда аның 2010 елда чыккан «Насыйбулла боткасы» китабы. Укыган саен укыйсы килеп тора бу китапны. «Телефоннан сөйләшүләр» дип аталган кызыклы язмалары да шушы китапка кертелгән. Үзенең телефоннан корган кайбер әңгәмәләрен сүзен сүзгә теркәп куйган ул. Сезгә кайберләрен тәкъдим итәбез.

Үзебезнең көй

Искерә төшкән яшел кәрәзле телефонын оныгы Данияр кәттәрәк телефонга алыштырып, ул телефонга әллә нинди функцияләр тутырып биргәч, Туфан абый берничә көн шуның белән йөрде. Бик ярата иде ул техника алырга, аны өйрәнеп мәш килергә. Ләкин техника гына Туфан абый кулына каләме кебек виртуозларча бирешми иде.
Аның яшел телефонына Нәҗибә апа шалтыратканда: «Җир җиләгем, кура җиләгем, Сагынып көтәм сине, чибәрем» җыры яңгырый иде. Ул җырны Туфан абый озак кына тыңлый әле, шалтыратуга ук ашык-пошык җавап бирми. Яшерен-батырын түгел, кем шалтыратканын шундук аңлаганлыктан, мин (башка кызлар да шулай булгандыр әле, шулайдыр) әлеге сөйләшүләрнең үземә ишетелгән өлешен интонациясен, «тонның җылылык микъдары»н бәяли-бәяли тыңлый идем. Бернинди төче сүз әйтми генә шундый матур сөйләшә иде Туфан абый Нәҗибә апа белән.
Ә бу яңа диган телефонда әллә нинди генә заграничный галәмәт көй уйный иде. Бу хәлдән Туфан абый гына түгел, без дә бераз дискомфорт кичердек, тегe матур көйне ишетеп ияләшкән идек. Бер атналап яңа телефон белән йөргәч, беркөнне кабат иске яшел телефоны белән килде Туфан абый. Күрми дә калыр идек, берзаман телефонда теге җыр җырлап җибәрмәсенме! И куаныштык шуңа. «Тегесенә Нәҗибә шалтыратканда бу матур көйне җайлап булмады, әйе… Шуңа яңадан монысын алдым», – диде Туфан абый.

Безнең гомер – мең томлык тарих китабы битендә черки эзе

Мескенләнмә, югыйсә шәхес була алмыйсың

Дошманыңны елатасың килсә, көлеп яшә

Эшләгәндә киемең кеше көләрлек булсын, бәйрәмдә кеше көнләрлек булсын.

Акыллы буласың килсә, акыллы кешеләр белән генә сөйләш

Ачуың кайнаганда пешәсең килмәсә, дәшми түз

Дошманыңны хөрмәт ит, синең чын бәяңне ул гына белә

Егылудан курыксаң, шуыш, шуышканнар егылмый

Кәҗә койрыгы кебек кыска гомерне сыер шикелле күшәп уздырма

Акылыңны сынайсың килсә, ахмак кеше белән

Авызына микрофон тыксаң, балык та җырлый хәзер

Кешенең кеше булуы ояла белүендә

Вәт замана: әнисе урысча белми, баласы татарча белми

Яшисең килсә, үләргә өйрән

Мәгълүматларны туплаучы: 8нче сыйныф укучысы -Хөсәенова Айзилә

Туфан ага турында истәлекләр

Газетабызга материаллар туплаган, Туфан Миңнуллинның хезмәтләрен барлаган вакытта аңа бәйле истәлекләрне теркәдек. Күп алар. Әлеге истәлекләрне укыгач, Туфан абый белән сөйләшкән кебек буласың, хатирәгә бәйле картина яңара.

Туфан Миңнуллин депутатлар арасында иң өлкән яшьтә булу сәбәпле, берничә чакырылышның беренче утырышларын татар телендә ачып җибәргән. Депутат буларак ул һәрвакыт татар теле, мәдәнияте, милләте язмышы турында чыгышлар ясаган, татар халкын дәүләт дәрәҗәсендә яклый торган булган.

“Туфан беркайчан да битараф калмый иде. Берсендә, рәтләр арасыннан трибунага атлаганда үз-үзенә сөйләнгәнен ишеттем. “Беләм инде үткәрмәягегезне, әмма барыбыр әйтмичә кала алмыйм, намусым кушмый”, – дип кабатлый-кабатлый трибунага менде. Ул намусына тугры булып яшәргә тырышты. Туфан Миңнуллин язучы, драматург кына түгел, ул – сәясәтче дә иде”- дип яза **Фәндәс Сафиуллин**

“ Без Туфан ага белән 45 ел аралашып яшәдек. Ул табышмак иде, аның Пәйгамбәрләрчә алдан күрә белү сәләте бар иде. Депутатлык эшендә дә иң кирәкле сүзне иң кирәкле вакытында әйтә белә иде. Ул кешеләр белән аралашырга яратты. Үзе дә акыллы кешеләр белән аралашырга, тәкъдимнәрен ишетергә, фикерләшергә кирәк дип әйтә иде. Бу белемнәрне ул дәүләт эшендә һәм иҗатында да файдалана иде.

Аның 70 яшьлек юбилее уңаеннан бер мәктәптә узган чарага барган идек. Укытучы шунда: “Туфан Миңнуллинның асыл сыйфаты һәм популярлыгы шунда – ул гади халык арасыннан чыккан кеше”, – диде. Мин шаяртып: “Юк, ул гади халык арасыннан чыккан кеше түгел”, – дип бүлдердем. Туфан ага гаҗәпләнеп миңа карады. “Ул – бүген дә гади халык арасында”, – дип аңлаттым мин.

Туфан Миңнуллин ярдәм иткән кешеләр, аның тырышлыгы белән төзелгән һәм төзекләндерелгән мәктәпләр, китапханәләр, клубларның исәбе юк. Без аны әле елдан-ел ныграк сагыначакбыз. Ул иҗат иткән әсәрләрнең популярлыгы да артачак кына. Кеше янәшәдә булганда аның бөеклеген күреп җиткермибез, әмма еллар узган саен моны аңлый барасың. Бүген безгә бигрәк тә парламентта Туфан ага җитми.”

ТР Дәүләт Советының Мәгариф, фән, мәдәният һәм милли мәсьәләләр комитеты рәисе, Татарстанның халык шагыйре: **Разил Вәлиев**

“Без Туфан абый белән бик күптәннән аралаша идек. Тукай премиясе комиссиясе утырышларында бәхәс чыкканда мин гел аның яклы була идем, – дип сөйләде Зилә Сөнгатуллина. – Әле яшьрәк чакта, ул депутат булганчы бер очрак истә калды. Яңа ел бәйрәмнәре иде. Очраклы рәвештә троллейбуста күрдем. Мин Туфан абыйны бәйрәм белән котлап, Яңа ел яңа бәхетләр китерсен, дип теләкләремне җиткердем. Ә ул җавапка: “Бәхетнең искесе дә яхшы аның”, - дип елмаеп җавап кайтарды. Тапкыр кеше, җор телле иде.” **Татарстанның һәм Россиянең халык артисты- Зилә Сөнгатуллина**

Илдар ЮЗЕЕВ
КОТЛАУ

Халкыбызның яшәү дәртен
Син расларга туган күк,
Әдәбиятыбызның көче –
Хәтта ике Туфанлык!
Үзең иҗат иткән Тукай
Тәбрикләп кочар иде,
«Моңлы бер җыр»ыңнан Муса
Кулыңны кысар иде.
Театрыбызның атасы
Г.Камал бүген сөеп,
Сиңа сокланып карый күк:
«Афәрин, балам!» – диеп.
Туфаның – бөек адашың
Котларга кайтыр кебек,
«Минем исемне акладың,
Рәхмәт!» – дип әйтер кебек.
Бер Тукайлы, бер Такташлы
Һәм дә ике Туфанлы
Бик бәхетле әдәбият
Котлый бүген Туфанны!
Театрның гына түгел,
Син – халыкның баласы,
Барыр юлларың бик ерак –
Яңа үрләр аласы!
Күз тимәсен, рухы көчле,
Җәлилләрчә – Туфан нык,
Син сәнгатьнең яшәү көчен
Раслау өчен туган күк,
Гомер юрый сиңа халкың,
Ике, өч, дүрт Туфанлык!

Мөдәррис ӘГЪЛӘМ
БӘҺАСЕЗ ЗАТ

Әйтәләр бит: кояшта да
Гыйбрәтле таплар була.
Халыкта да мәңге калыр
Бәһасез затлар була.

Андыйлар бездә дә бар ул,
Тарихта кала торган:
Әлдермештән – Әлмәндәр карт,
Мәрәтхуҗадан – Туфан.

Кайсы кайсын тудырган соң? –
Бу кечкенә мәсьәлә!
Алар яши,
Ә калганын
Белү безгә нәрсәгә?!

Кайсы кайсына охшаган? –
Бәхәс кузгату – юкка:
Берсе – Миңнуллинга тарткан,
Берсе – Биктимеровка.

Меңләп татар баласыннан
Актарып табып алып,
Зирәклек, тапкырлык дигән
Мәгънәви орлык салып,
Аларны безнең күңелгә
Алган да чөйгән халык.

Гыйбрәтләр ала торган шул,
Таңнарга кала торган:
Әлдермештән – Әлмәндәр карт,
Мәрәтхуҗадан – Туфан.
1995

Роберт МИҢНУЛЛИН
ТУФАНГА КИЛЕШӘ УЛ!..

Бу нәрсә бу? Туфан таша,
Татарны Туфан баса:
Театр гына ярар иде,
Парламент туфанлаша.

Парламент дигән театр…
Ул анда йөзә генә.
Өзә генә – түрәләрнең
Ну үтә үзәгенә.
Юк аңа закон-канун да,
Юк аңа регламент та.
Шекспир трагедияләрен
Уйный ул парламентта.

Сессияләрдә дә Туфан
Еш кына кызыштыра,
Әзер сценарийларны
Еш кына бозыштыра.

Министрлар уянсынга,
Түрәләр оялсынга,
Таяк тыга парламентның
Кырмыска оясына.

Туфан кирәк дөньяларны
Болгатып торыр өчен,
Маңкортларның кайчагында
Колагын борыр өчен.

Без чыксак кына, рәис
Шунда ук бармак яный.
Ә Туфанга килешә ул,
Аңа ничек тә ярый.

Нишлисең бит, ул шундыйрак,
Ул шундыйрак гадәтле.
Парламентта арыслан ул,
Парламентта – гайрәтле…

Әйе шул, усал гына ул,
Югыйсә, тешле генә…
Тик театрда утыра
Ул песи төсле генә.

Ул анда актёр түгел шул,
Автор гына ул анда.
Яшәр Камал театры
Андый автор булганда!

Театр түренә Туфан
Үрләде Камал аша.
Камал туфанлашкан саен
Туфан да камаллаша!
25 август, 2005 ел

БАТУЛЛА
Абруйлы урын

Туфан Миңнуллин «Әлдермештән Әлмәндәр»дән башка бер генә җөмлә язмаган булса да татар әдәбияты, татар театрының тарихында иң абруйлы урыннарның берсен яулаган булыр иде.
1995

Мәгъсум ХУҖИН
ИХЛАСЛЫК

Туфан Миңнуллинның ихласлыгы башка яхшы якларыннан – эшчәнлектән, дуслыкта тугрылыктан, тәвәккәллектән һәм башкалардан – калкурак булып күренә миңа. Әйе, язганында да, бүтән гамәлендә дә ихлас ул. Укучылар һәм тамашачылар аның әсәрләрен тормышны эчкерсез чагылдырулары өчен ихластан кабул итә. Язган һәр сүзендә риясыз Туфан.
1995

Истәлекләрне 7нче сыйныф укучысы-
Калимуллина Зилия туплады

Хатирәләрне яңартып...

2012нче елда Муса Җәлил көннәренә Туфан ага Миңнуллин гимназиябезгә очрашуга килде. Газетабызда хатирәләрне яңартып, әлеге очрашу турында мәкалә урнаштыруны уңай дип таптык.

Туфан Миңнуллинның Муса Җәлил музеена беренче тапкыр гына килүе түгел, шулай да ул рәхәтләнеп риза булды. Аның әсәрләрен яратып, кызыксынып укыган мәктәп балалары да аны бик җылы каршы алдылар, яраттылар. Гимназиябездә ел саен М.Җәлил премиясе лауреатлары белән очрашулар үткәрелә. Әлбәттә, аны чакыру юкка гына түгел, чөнки Т. Миңнуллин - «Нигез ташлары» комедиясе һәм «Үзебез сайлаган язмыш» драматик хикәясе өчен 1974 елда Татарстан комсомолының М. Җәлил исемендәге Дәүләт премиясенә лаек булган һәм 1981нче елда Муса Җәлилгә багышлап “Моңлы бер җыр” публицистик драмасын иҗат иткән драматург.

Очрашу барышында укучылар М.Җәлил шигырьләрен яттан сөйләп, җырлар җырладылар, әсәрләреннән өзекләр күрсәттеләр, драматургка төрле сораулар биреп, кызыклы гына җаваплар да алдылар. Т. Миңнуллин М.Җәлил иҗатына карата үзенең фикерләрен җиткерде, җирдә каһарманнарның күп булуын, ә Муса Җәлилгә тиңнәр юклыгын әйтеп үткәннән соң, сүзен болай дип дәвам итте: “*Җәлилебез исемен ялгышып кына булса да түбән төшерергә маташу гөнаһтыр. Ә инде Җәлилдән махсус рәвештә кер эзләүне җинаятькә тиң дип саныйм. Андыйлар да бар. Күрәсең, Җәлил һәм аның көрәштәшләренең булуы кемнәргәдер ошамый. Татар халкы хәтерендә аларның герой булып саклануы кемнәрнеңдер эчен пошыра. Җәлилнең тоткынлыктагы антифашистик көрәшенең бөтенесен сызып ташлаган очракта да ике нәрсәне без һичшиксез инкяр итә алмыйбыз. Беренчесе – Германиянең Империя суды, җитди дәлилләр тапмыйча, ул теләсә кемне үлем җәзасына хөкем итми. Икенчедән, үлем җәзасын көтеп торганда үлемсез шигырьләр язу өчен гаҗәеп зур рухи көч һәм талант кирәк. Бу геройлык түгелмени? Кыскасы, Җәлилебездән кер эзләп казыну әдәпсезлек һәм әхлаксызлык. Кирәкмәгән җирдә күп казынсаң, үзең төшеп чыга алмаслык чокыр казуың бик ихтимал.*”

Очрашуда укучылар Т. Миңнуллинның “Моңлы бер җыр” публицистик драмасының бер өлешен сәхнәләштерделәр. Драматургның һәм актерларның таланты ярдәмендә каһарман шагыйребез образы татар театры сәхнәсендә үзенә лаеклы урынны алды. Без Җәлилне бөек шагыйрь буларак кына түгел, яхшы киңәшче, чын дус була алган гап-гади ир-егет итеп тә күз алдына китерә алдык.Укучыларның “Ни өчен әсәрнең исемен "Моңлы бер җыр" дип атадыгыз?” дигән сораугa Туфан ага болай дип җавап бирде: “*Чөнки Җәлил һәм аның көрәштәшләренең гомере бер моңлы җырга ошаган. Җыр озак дәвам итми, ул кыска.Ә моңлы итеп тирән сагышы, кайгы-хәсрәте булган кеше генә җырлый ала. Мин җәлилчеләрнең тормышы кыска һәм сагышлар белән тулы булачагына ишарәләдем, кеше психологиясенә тагын да тирәнрәк үтеп керү, замандаш образларын эрерәк гомумиләштерү,*

проблемаларны сәнгатьчә үтемлерәк хәл итү мөмкинлекләрен эзләдем".

Әсәрнең русчага тәрҗемә ителгән варианты барлыгын һәм аның "У совести вариантов нет" (М. Җәлил Шәфи Алмасның "гомерегезне саклап кала ала идегез" дигән сүзенә: "Намус, Вөждан бер генә, вариантлар юк,"- дип җавап бирә.) дип аталуын белү укучыларда кызыксыну уятты.

Бу әсәр нигезендә куелган спектакльдә яшәү белән үлем фәлсәфәсе, аның азатлык көрәшендәге, гомумән, кеше язмышындагы роле үзенчәлекле һәм тирән ачылды.

Туфан ага Миңнуллин белән очрашу музейда дәвам итте. Ул анда укучыларны "Кызыл ромашка" штабына кабул итүен карады, укучыларның шигырьләр сөйләвен тыңлады, М.Җәлил турындагы истәлекләрне яңартты. Музеебыз, гимназиябене яратып, "әле мин сезгә тагын килермен", дип китеп барган йөрәге кайнап торган Туфан ага 2012нче елның 2нче маенда дөньядан китеп барды.

Мәкалә авторы: татар теле һәм әдәбияты укытучысы –Гарифуллина Эльмира Мәсхүт кызы

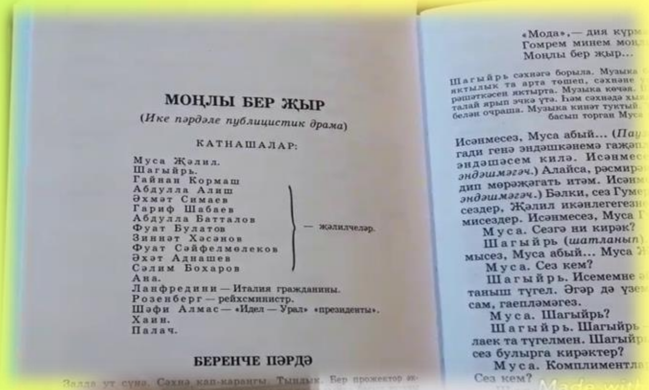

МОҢЛЫ БЕР ҖЫР

(Ике пәрдәле публицистик драма)

КАТНАШАЛАР:

Муса Җәлил.
Шагыйрь.
Гайнан Кормаш
Абдулла Алиш
Әхмәт Симаев
Гариф Шабаев
Абдулла Батталов
Фуат Булатов
Зиннәт Хәсәнов
Фуат Сәйфелмөлеков
Әхәт Аднашев
Сәлим Бохаров — җәлилчеләр.
Ана.
Ланфредини — Италия гражданины.
Розенберг — рейхсминистр.
Шәфи Алмас — «Идел — Урал» «президенты».
Хаин.
Палач.

БЕРЕНЧЕ ПӘРДӘ

Укучылар сүзе

Гимназиябез укучылары Туфан Миңнуллин иҗатына гашыйк. Әсәрләрен яратып укыйлар, спектакльләрен кызыксынып карыйлар. Драматургның иҗатына карата үз фикерләре, карашлары бар...

Минем иң яраткан язучым- Туфан Миңнуллин. Драмаларын кызыксынып укыйм. Спектакльләрен бик яратып карыйм. “Әлдермештән Әлмәндәр” спектаклендәге Әлмәндәр картка хөрмәтем бик зур.Тормышка, яшәүгә мәхәббәте чиксез булганга мөкиббәндер без аңа. Әҗәл тиклем Әҗәл белән тарткалашырга кыюлыгы җиткән, туксанын тутырган картка ничек сокланмыйсың, я? Хәер, әҗәле дә башта гына куркыныч тоела, күз күнегә торгач, тәмам үз булып бетә ич. Аннан килеп, ник әҗәлдән куркып торырга әле, иртәме соңмы барыбер киләчәк, һәммәбезне күтәреп алып китәчәк бит ул. Туу булган җирдә әҗәл дә булмый калмый. Дөресен әйтим, спектакльләргә мөкиббән кеше түгелмен, әмма “Әлдермештән Әлмәндәр” спектакле мине әсир итте. Бу спектакльнең тарту көче шаккаткыч, һаман карыйсы килә.

Исхакова Нәфисә – 8нче сыйныф укучысы

Бүгенге көндә күп кеше Туфан аганың язмаларын яратып укыйлар,аның сәхнә әсәрләрен һәрдаим карап баралар. Мин үзем, гомумән, аның иҗатына гашыйк кеше. Ул чын безнеңчә гади телдә яза, бүгенге көндәге иң кайнар проблемаларны

Лотфуллина Исламия - 8нче сыйныф укучысы

Туфан Миңнуллин әсәрләрендә үз халкының бөтен даирәләрен дә кочагына алып сурәтли,милләтнең барлык катлам кешеләрен дә чагылдыра. Иҗатын ул халык язмышы белән тыгыз бәйли, нинди булса бер мөһим мәсьәлә күтәрелмәгән әсәре юк аның. Халкы белән шатлана,халкы белән бергә кайгыра. Йөрәген әрнеткән нәрсәләр турында курыкмыйча әйтә һәм җитешсезлекләрнең бетүен таләп итә.Әйе,әйе,сәхнә аша таләп итә ул үз халкының камилләшүен.

Галиәхмәтова Регина - **9нчы сыйныф укучысы**

Т.Миңнуллин иҗатында халкыбызның милли өметләре, хисләре, бай образлар дөньясы искиткеч тирән һәм тулы чагылды. Чынбарлыкны сурәтләүдә һәрвакыт тарихи дөреслеккә омтылган иманлы милли әдип ул Т.Миңнуллин. Ил язмышы, халык язмышы хакында сүз барганда ул беркайчан да читтә калмый, киресенчә, алдын-артын карамыйча, ярсый-ярсый ут эченә ташлана. “Туктагыз әле, агайне, алай түгел, болай бит ул”, - дип күпләрнең фикерен үз ягына борып җибәрә ала.

Нуриева Марьям - 8нче сыйныф укучысы

Туфан Миңнуллинның “Әлдермештән Әлмәндәр” әсәрен кызыксынып укып чыктым. Искиткеч әсәр! Күп кешегә Әлмәндәр карттан үрнәк алырга кирәк, минемчә. Дөньяны яратучы, шаян, җор телле бу геройга сокланмый мөмкин түгел!

Зиятдинова Гөлсем -**8нче сыйныф укучысы**

Әдәбият – сәнгать тирәсендә йөргәннәрнең генә түгел, күп кешенең күңелендә шигырь ята. Шигырь!... Иң авыр вакытларымда шигырь язам мин. Кайвакыт аларның кайберләрен, кыланып, бастырып та чыгарам. Кыланып. Шигырьгә охшап бетмәгәннәрен. Мин – бары тик драматург кына. Шул вакытта шигырь язып карамаган язучыны да язучыга санамыйм,- ди Туфан ага үзенең "Сайланма әсәрләр"ендәге бер әңгәмәсендә. "Кыланып" кына язылсалар да, мәгънәле шигырьләр... Сез дә укып карагыз әле...

Төшемдә мин таш гасырга
кайтып килдем,
Кыргыйларга шигырьләрем
укып йөрдем.
Шигыреңне ташка уеп яз, диделәр.
Шагыйрьлекнең ни икәнен
шунда белдем

Акчаң күпме? Юк-юк, әйтмә,
белеп торам.
Күп икәнен белгән килеш
көлеп торам.
Телисеңме, кешеләргә әйтер өчен
Син фәкыйрьгә бер җылы сүз
биреп торам.

Туп типкәндә, аяк белән
уйнау яхшы,
«Гол! Гол!» диеп сызгыру һәм
чинау яхшы.
Ни кызганыч, аяк белән
уйлап булмый,
Ни әйтсәң дә, башың белән
уйлау яхшы.

Мичкә – пулән, самавырга
шакмак кирәк,
Бии-бии җырлар өчен такмак кирәк.
Албастылар, җен-пәриләр

Бу дөньяда кимлегеңне
белдертәләр,
Елаталар, кирәк икән көлдертәләр.
Әнә, кара: атка камыт кидергәндә,
Аның башын ничек итеп идертәләр.

Ап-ак карлар явып үткән үзәннәргә,
Ак төс иңгән без табынган
гүзәлләргә…
Сокланып һәм моңсуланып
карап торам
Бабай диеп үзәгемне өзгәннәргә.

Мәхәббәт ул нәрсә димсең?
Хикмәттер ул –
Бал ягылган ике телем икмәктер
ул:
Бер мизгелдә балын
ялап бетергәчтен,
Ипи кимереп
икәү гомер итмәктер ул.

Йә, нишлибез? Син – түрә,
мин түрә түгел,
Мин – бер гидай,
син үзеңә күрә түгел.
Мин шул инде – җыен юк-бар
сөйләп йөрим,
Ләкин синең дә сүзләрең сүрә түгел.

Шигырьләрне 5нче сыйныф укучысы – Нургалиева Әдилә туплады

Туфанлы мизгелләр...

Кулымда Туфан Миңнуллинның ***“Сайланма әсәрләре”нең 10нчы томы****. 2002нче елда басылып чыккан бу китапка әңгәмәләр, мәкаләләр тупланган.Сезнең өчен бу тормышта иң кадерлесе, иң газизе, иң матуры, иң ямьсезе, иң мәзәге, иң гаҗәбе нәрсә? дигән сорауга Туфан Миңнуллин: Эшләнгән хәерле эш,- дип җавап бирә. Драматургның эшләнгән хәерле эшәре бик күп. Аның турында бары матур мизгелләр генә туа...*

Хөсәенова Айзилә – 8нче сыйныф укучысы

Елмаең, көлеп алый

Сынамышлар

***

Әгәр май башларында син йокыдан уянганда кояш төшлеккә күтәрелгән булса, ул елны бакчаңда алабута уңар.

***

Әгәр дә Казан трамвайларында авызыңны ачып йөрсәң, кесәңдәге акчаңнан җилләр исәр.

Диалоглар

***

-Татар авылы микән бу?
- Кәнишне инде. Әнә ич “Дом культуры” дип язып куйганнар.

***

- Нигә ашамыйсың? Ачыктым, эчемдә бүреләр улый, дигән иден.
- Бүреләр әчегән кәбестә шулпасы эчмиләр шул.

***

- Этенне кунак итимме?
- Ничек итеп?
- Үземә өрдеттерәм.

***

- Улым, печән чабар чак житте.
- Мин печән ашамыйм. Кем ашый, шул чапсын

Реклама

“Ока” машинасы алыгыз. Этеп йөрү өчен искикеч җиңел автомобиль.

Материал Туфан Миңнуллинның “Насыйбулла боткасы” китабыннан алынды. Материалларны туплаучы – 7нче сыйныф укучысы - Хафизова Инзилә

Татар кешесе! Бел! Син сөйләшкән тел дистәләгән гасырлар буенча чарланып, иң камил телләр дәрәҗәсенә күтәрелгән. Синең телеңдә ккатлаулы фәнни хезмәтләр дә, илаһи төшенчәләр дә , гүзәл әдәби әсәрләр дә язылган. Аны хөрмәт ит, сакла һәм үстер!

Татар кешесе! Укы! Гыйлемле-белемле бул! Дәүләт төзү, аның белән идарә итү өчен дә, рухи һәм матди байлык туплау өчен дә аң-белем кирәк. Кушканны гына эшләүче түгел, үзең дә иҗади дәрәҗәдә эшләрлек зур белемгә ия бул!

Туфан Миңнуллин

ГИМНАЗИЯ СУЛЫШЫ

Баш мөхәррир: Гарифуллина Э.М.
май, 2023нче ел
Мөхәррир : Хөсәенова Айзилә
“Бакый Зиятдинов исемендәге Карадуган гимназиясе” укучылары газетасы
Газета ай саен, 2011нче елдан башлап чыгарыла

Адрес: Карадуган авылы,
Себер тарткы урамы, 51 йорт,
Тел.:88436832119

Корректорлар: Нуриева М., Лотфуллина И.
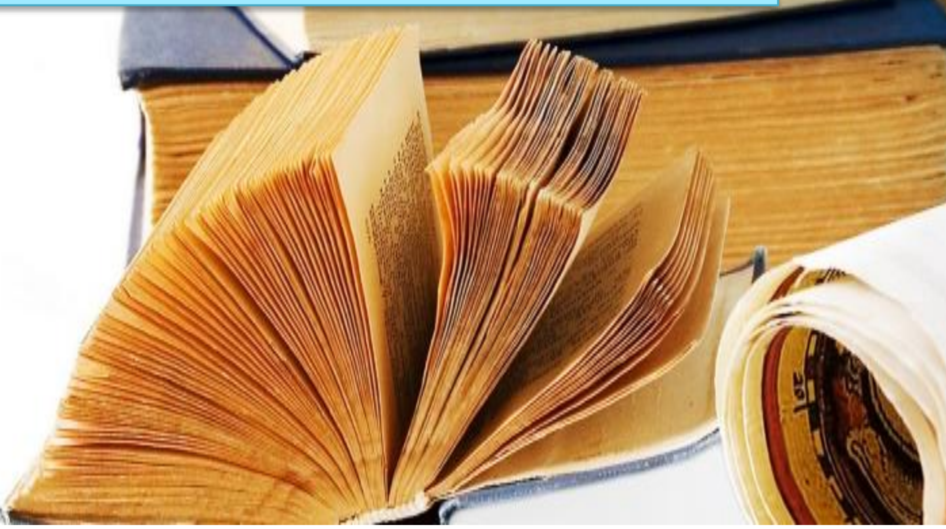
Корреспондентлар: Хафизова И., Нургалиева Ә., Кәлимуллина З., Галиәхмәтова Р.
Дизайнер:Сабитов .А.
Компьютерда җыючылар: Файзрахманов С., Сөнгатуллин И.